

Định hướng cho học sinh sử dụng điện thoại thông minh hữu ích thông qua Công tác chủ nhiệm lớp ở trường trung học phổ thông

Đoàn Thị Diễm Thùy

GV Trường THPT Thủ Khoa Huân

Xã Mỹ Tịnh An, huyện Chợ Gạo, tỉnh Tiền Giang

Received: 24/5/2024; Accepted: 29/5/2024; Published: 3/6/2024

Abstract: The issue of phone use by students is an issue of concern to the whole society as its consequences are not small. How does smartphone use affect high school students? Positive or negative? How to use smartphones effectively at high school age?

Keywords: Smartphone, high school students

1. Đặt vấn đề

Trong thời đại công nghệ hiện nay, chiếc điện thoại thông minh (ĐTTM) đang là phương tiện hữu dụng cho tất cả mọi người, nó là công cụ kết nối chúng ta với cả thế giới, là kho tàng tri thức khổng lồ của nhân loại. Tuy nhiên không phải ai cũng sử dụng chiếc ĐTTM một cách thông minh nhất, đặc biệt là các em học sinh trung học phổ thông (THPT).

Điều đáng báo động hiện nay là chiếc (ĐTTM), với hàng trăm nghìn phần mềm, ứng dụng, chỉ cần có mạng internet và một nút bấm là nó có thể mang đến cho người dùng hàng nghìn thông tin, nguy hại nhất là có nhiều phần mềm ứng dụng độc hại, hoặc một số phần mềm không được kiểm soát sẽ dễ dàng chứa đựng nội dung xấu, độc hại, dụ dỗ, lôi kéo người tham gia như: phim ảnh khiêu dâm, lối sống trụy lạc, kích động bạo lực, chia rẽ đoàn kết dân tộc, tôn giáo... Ngoài ra trên điện thoại của mình người dùng điện thoại có thể chơi game, lướt FB, sống ảo..., trong đó sự xuất hiện của các trang mạng xã hội rất dễ làm cho người tham gia bị sa đà vào “biển thông tin” hỗn loạn đó lúc nào mà không hay biết, làm cho người dùng sao nhãng việc học hành, giảm năng suất lao động, tinh thần uể oải, sa sút, đắm chìm vào thế giới ảo trong đời sống thực. Đây chính là tác nhân làm ảnh hưởng nghiêm trọng đến sức khỏe, tâm sinh lý và việc hình thành, phát triển nhân cách, lối sống tốt đẹp của con người, nhất là giới trẻ.

Thực tế cho thấy một số học sinh (HS) trường THPT đã trở thành những người nghiện game, thường xuyên bỏ học để theo đuổi các trò chơi điện tử tốn kém và thiếu lành mạnh, một bộ phận lớn HS lại có hiện tượng nghiện mạng xã hội như Facebook, Zalo... xem mạng xã hội như một nhu cầu không thể

thiếu trong cuộc sống hằng ngày, từ đó dẫn đến suy nghĩ, hành vi và đạo đức cũng như kết quả học tập của HS giảm sút. Điều này không chỉ khiến cho GV nhà trường, phụ huynh mà cả chính các bạn HS hết sức lo lắng.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Khái niệm điện thoại thông minh

Điện thoại thông minh hay smartphone là khái niệm để chỉ chiếc điện thoại tích hợp một nền tảng hệ điều hành di động với nhiều tính năng hỗ trợ tiên tiến về điện toán và kết nối dựa trên nền tảng cơ bản của điện thoại di động thông thường. Ban đầu ĐTTM bao gồm các tính năng của điện thoại di động thông thường kết hợp với các thiết bị phổ biến khác như PDA, thiết bị điện tử cầm tay, máy ảnh kỹ thuật số, hệ thống định vị toàn cầu GPS. ĐTTM ngày nay bao gồm tất cả chức năng của laptop như duyệt web, Wi-Fi, các ứng dụng của bên thứ 3 trên di động và các phụ kiện đi kèm cho máy. Những chiếc ĐTTM phổ biến nhất hiện nay dựa trên nền tảng của hệ điều hành Android của Google và iOS của Apple.

2.2. Vai trò tiện ích của điện thoại thông minh

- Đối với những người cần tiếp cận những KN, kiến thức hoặc thông tin mới nhất phục vụ cho công việc, học tập, nghiên cứu, ĐTTM, mạng xã hội là công cụ tìm kiếm không thể thiếu. Mạng xã hội sẽ bổ sung và làm giàu thêm những kiến thức mà chúng ta được học trong nhà trường. Cụ thể như:

- Truy cập tin tức: người dùng truy cập nhanh những thông tin cần tìm.

- Tăng cường tính kết nối: chúng ta có thể biết thông tin về người thân, bạn bè trên thế giới và kết nối với những người bạn mới khắp năm châu.

- Bổ sung kiến thức và tăng cường KN sống:

chúng ta có thể tìm kiếm và tự học các kỹ năng trên các trang mạng hoàn toàn miễn phí và học mọi lúc, mọi nơi.

- Kênh giải trí phong phú: có thể xem phim, nghe nhạc đủ tất cả các thể loại dễ dàng.

- Phát huy tài năng: điện thoại thông minh giúp chúng ta giới thiệu tài năng của mình đến mọi người như hát, vẽ tranh, nấu ăn, chia sẻ kinh nghiệm, kiến thức, ...

- Bày tỏ cảm xúc: thông qua Facebook, Zalo... chúng ta có thể bày tỏ cảm xúc và nhanh chóng nhận được sự đồng cảm, chia sẻ từ người thân, bạn bè.

- Cải thiện não bộ: theo nghiên cứu của giáo sư Gary Small tại Trường Đại học California Los Angeles cho thấy, khi tìm kiếm và đọc nhiều thông tin từ internet, não bộ sẽ hoạt động tốt hơn và làm chậm quá trình lão hóa, nhất là đối với người lớn tuổi.

2.3. Ý nghĩa của việc định hướng HS sử dụng điện thoại thông minh hữu ích.

Như chúng ta đã biết việc sử dụng điện thoại thông minh của HS vừa đem đến nhiều lợi ích nhưng cũng tiềm ẩn không ít nguy cơ, nó vừa là phương tiện phục vụ đắc lực cho GV và HS, vừa có thể là “Kẻ tiếp tay”, lôi kéo HS vào những trò chơi không lành mạnh, thậm chí là phạm pháp, khiến cho hiệu quả học tập giảm sút, đôi khi có những suy nghĩ, lời nói, hành động không chuẩn mực, thậm chí có những HS vì nghiện điện thoại mà chịu những di chứng về tâm lý rất nặng nề.

2.4. Nội dung giải pháp

2.4.1 Khảo sát

Tác giả đã đưa ra phiếu khảo sát về thực trạng sử dụng ĐTTM, kết quả như sau:

- Số lượng HS dùng ĐTTM là rất lớn (bao gồm cả sở hữu và mượn của người thân): trên 90%

- Thời gian sử dụng điện thoại trong ngày phần lớn là để giải trí (70%), việc sử dụng điện thoại cho học tập là rất ít (30%).

- Đa số HS đều thừa nhận ĐTTM đã tiêu tốn quá nhiều thời gian và ảnh hưởng đến nhiều vấn đề trong cuộc sống đặc biệt là kết quả học tập.

- Những HS có thời gian sử dụng điện thoại trong ngày nhiều hơn 3 giờ đa số có kết quả học tập thấp.

2.4.2 Giải pháp định hướng cách sử dụng ĐTTM cho HS

*** Giải pháp 1: Xây dựng nội quy sử dụng điện thoại trong trường học và ở nhà.**

a. Nội quy sử dụng điện thoại ở trường:

Việc đầu tiên cần làm ngay sau khi nhận lớp chủ

nhiệm là xây dựng nội quy sử dụng điện thoại trong trường học của HS được xây dựng dựa trên ý kiến thảo luận và biểu quyết của cả lớp và GV chủ nhiệm. Trong đó quy định: HS được phép mang điện thoại đi học nhưng không được phép sử dụng trong giờ học, kể cả trường hợp để dưới ngăn bàn, trong cặp nhưng đang mở khóa cũng tính là đang sử dụng (nếu chưa có sự cho phép của GV). HS nếu vi phạm (sử dụng điện thoại trong giờ học khi chưa được cho phép của GV) sẽ bị xử lý như sau:

+ Vi phạm lần 1: nhắc nhở trước lớp.

+ Vi phạm lần 2: thông báo tới phụ huynh và yêu cầu HS viết bản kiểm điểm.

+ Vi phạm lần 3: tạm thu điện thoại và cho HS làm vệ sinh trực nhật của lớp.

Sau khi đã được thống nhất trong lớp học, tôi chia sẻ những quy định về việc sử dụng điện thoại trong trường học để phụ huynh, HS hiểu, nắm rõ và cùng nghiêm túc thực hiện.

Bắt đầu từ tháng 11/2020, trong Điều lệ trường THCS, THPT và trường phổ thông có nhiều cấp học ban hành kèm theo Thông tư 32/2020, có hiệu lực từ ngày 1/11/2020 của Bộ GD & ĐT học sinh THPT được phép sử dụng điện thoại trong giờ học để phục vụ cho việc học tập. HS có thể cập nhật các thông tin mới, thời sự hoặc tài liệu tham khảo mới nhất một cách nhanh chóng, thuận lợi trong từng tiết học.

b. Nội quy sử dụng ĐTTM ở nhà:

Hiện nay hầu hết các em HS đều dùng khoảng thời gian rất lớn để sử dụng ĐTTM, nhiều em chiếc điện thoại luôn kề cận bên mình, thậm chí là ngay cả trong lúc học bài, lúc làm việc nhà, lúc đi ngủ... Vì vậy GV chủ nhiệm phải phối hợp với phụ huynh và các em HS lên kế hoạch cụ thể giúp các em quản lý thời gian sử dụng ĐTTM cho mỗi ngày tối đa là tiếng (cho cả việc học tập và mục đích khác). HS có thể cài đặt thời gian sử dụng trên điện thoại của mình để tự nhắc nhở.

*** Giải pháp 2: Tăng cường công tác tuyên truyền cho HS cách sử dụng hiệu quả ĐTTM.**

Thông qua quy định và hướng dẫn cụ thể về việc sử dụng ĐTTM trong lớp học, đồng thời thiết lập các quy tắc rõ ràng về việc sử dụng ĐTTM khi cần thiết.

Trong các giờ sinh hoạt lớp hay hoạt động ngoại khóa, tôi đã hướng dẫn HS cách sử dụng các trang mạng xã hội như thế nào cho hiệu quả, hướng dẫn HS tìm kiếm và chia sẻ các thông tin bổ ích để HS có nhận thức đúng đắn hơn về những mặt tích cực và tiêu cực của ĐTTM từ đó có hành động sử dụng phát huy tính tích cực. Tuyên truyền, động viên, giáo dục

để các em thấy được:

+ Cần đặt nhiệm vụ học tập là quan trọng nhất, luôn tích cực học tập, tích lũy kiến thức các bộ môn, trau dồi những KN sống cần thiết cho sự phát triển cả về thể chất và trí tuệ của mình.

+ Ngoài việc thu nhận kiến thức trên ĐTTM qua các trang Web, mạng xã hội các em có thể học thêm về các lĩnh vực khác: nấu ăn, làm bánh, ...

+ Sử dụng ĐTTM một cách hiệu quả nhất: tư thế khi sử dụng, ánh sáng phù hợp, không sử dụng với thời gian nhiều và cần sử dụng với mục đích phục vụ học tập tích cực...

+ Khi đăng tin bài trên facebook phải đảm bảo: không vi phạm pháp luật nhà nước, có nội dung lành mạnh, phù hợp thuần phong mỹ tục, phù hợp văn hóa học đường. HS cần sử dụng Facebook một cách có văn hóa.

+ Có bản lĩnh, không bị bạn bè lôi kéo, dụ dỗ truy cập vào các trò chơi điện tử vô bổ, tốn tiền của gia đình và không phù hợp với lứa tuổi.

+ Có lập trường khi tham gia các trang mạng xã hội, các diễn đàn và xây dựng cách giao tiếp, ứng xử có văn hóa...

*** Giải Pháp 3: Khai dậy niềm đam mê học tập cho HS**

Trước hết GV chủ nhiệm cần khuyến khích HS tìm đọc các tài liệu học tập trên internet, trên mạng xã hội. Tất cả các tài liệu học tập ấy các em có thể tìm thấy ở các trang web, hay những video các bài giảng trên Youtube, hoặc các trang Facebook của các bộ môn:

- Môn Ngữ Văn có các trang: Học Văn-Văn học, Mạng xã hội Văn học, quà tặng Văn học...

- Môn Toán có các trang: Học Toán cô Trang, Học giỏi Toán,...

- Môn Vật Lý: Nhóm Vật Lý phổ thông, Vật Lý thiên văn....

- Môn Địa lí: Hội những người yêu thích Địa lí Việt Nam và Thế Giới....

Ngoài ra GV còn lập nhóm Zalo của lớp chủ nhiệm để kịp thời nhắc nhở, đôn đốc HS về mọi mặt, trong đó có cả việc giao nhiệm vụ học tập, trao đổi kết quả tìm hiểu bài học ở nhà. để giúp các em thấy rằng ĐTTM là phương tiện học tập, tìm kiếm các tài liệu học tập hữu ích, là kênh thông tin để giúp cô-trò, bạn- bạn trao đổi kiến thức ngoài giờ lên lớp.

*** Giải Pháp 4: Tăng cường các hoạt động tập thể cho HS**

Tôi đã vận động, hướng dẫn HS tham gia nhiều hoạt động tập thể do Đoàn trường và nhà trường tổ chức như: *Cuộc thi văn nghệ chào mừng ngày*

nhà giáo VN, Hội khỏe Phù Đổng, Khoảnh khắc về trường, ...

*** Giải pháp 5. Phối hợp chặt chẽ với phụ huynh HS để hạn chế việc sử dụng điện thoại sai mục đích của HS**

Tôi thường xuyên liên lạc với phụ huynh để gia đình kịp thời nắm bắt việc học tập và rèn luyện của con, để có những điều chỉnh phù hợp với từng đối tượng HS. Theo dõi việc sử dụng điện thoại của HS trong lớp học và thực hiện biện pháp kiểm soát nếu cần thiết, như sử dụng phần mềm chặn truy cập vào các trang web không phù hợp.

*** Giải Pháp 6: Công tác phối hợp với nhà trường và GV bộ môn.**

Tận dụng ĐTTM như một công cụ học tập bằng cách thiết kế các hoạt động, bài giảng và các ứng dụng mà HS có thể sử dụng để nâng cao kiến thức và KN. Nhà trường đã tổ chức các hoạt động, trò chơi lành mạnh, tổ chức ngoại khóa bổ ích trong và ngoài giờ học. Tăng cường công tác quản lý và thi đua của Đoàn thanh niên, tổ chức những câu lạc bộ vui chơi trong phạm vi trường học để tạo sân chơi cho HS như *Câu lạc bộ Tiếng Anh, Câu lạc bộ thơ văn, Câu lạc bộ Toán học,...*

Mặt khác trong học tập GV bộ môn có thể phát huy thêm nhiều tố chất của HS khi cho HS sử dụng ĐTTM để thực hiện nhiệm vụ học tập: ví dụ cho HS biên soạn, đạo diễn, dàn dựng, biểu diễn, quay phim các trích đoạn các tác phẩm văn học, giúp HS có thêm nhiều hướng tiếp cận tác phẩm văn học để các em hứng thú, yêu thích và có ấn tượng lâu dài về tác phẩm Văn học đó.

3. Kết luận

ĐTTM là một công cụ giúp chúng ta kết nối với thế giới hiện đại công nghệ số, tuy nhiên việc sử dụng ĐTTM không đúng mục đích đang tạo ra những biến đổi tiêu cực trong chính đời sống xã hội của HS. Học sinh THPT là lứa tuổi đang có những thay đổi lớn cả về thể chất và tư duy, vì thế cần có những định hướng đúng đắn, phù hợp tạo điều kiện cho sự phát triển hài hòa và toàn diện cho các em. Nghiên cứu tìm hiểu sự tác động của việc sử dụng ĐTTM đến HS lớp chủ nhiệm là hết sức quan trọng và cần thiết.

Tài liệu tham khảo

1. Bộ Giáo dục & Đào tạo (2013); *“Đổi mới phương quản lý lớp học bằng các biện pháp GDKLTC”*. Hà Nội

2. Nguyễn Thị Lan Hương (2019). *Thực trạng sử dụng mạng xã hội của thanh thiếu niên ở Việt Nam hiện nay*. Tạp chí điện tử Văn hiến Việt Nam. Hà Nội